

Odpowiedzi na szereg pytań przekazanych do Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

1. Przyjmowanie Komunii świętej pod obiema postaciami

PYTANIE:

Przyjmowanie Komunii świętej pod obiema postaciami jest szczegółowo regulowane przez dokumenty Kościoła. W żadnym z nich nie znalazłem innego sposobu niż ten, iż wierni procesyjnie idą, przyklękają, podchodzą do szafarza Najświętszego Sakramentu i Najświętsze Postaci przyjmują stojąc.

Od jakiegoś czasu niektórzy wierni, powołując się na przykład papieża Benedykta XVI, który Komunii Świętej pod postaciami chleba udziela wiernym idącym w procesji do klęcznika, na którym klękają, akcentują wartość przyjmowania Komunii świętej na klęcząco. O różnicach w liturgicznych regulacjach pomiędzy sytuacją Komunii świętej pod jedną postacią a pod obiema nie słyszeli zazwyczaj, więc bezproblemowo przenoszą i na przypadek Komunii św. pod obiema postaciami ów akcent – chcą i w tej sytuacji klęczeć.

Czy regulacje odnośnie Komunii św. pod obiema postaciami, które nigdzie nie dopuściły alternatywy „klęczeć / stać”, należy rozumieć ściśle, tj. jedynie tym, którzy się upierają, udzielać Komunii św. pod obiema postaciami na klęcząco?

Czy kapłanowi wolno zarządzić wbrew normom, żeby wszyscy, którzy zechcą, klękali w tej sytuacji? Z taką sytuacją się spotkałem w czasie Mszy świętej.

Z moich doświadczeń wiem, że często szafarze Najświętszego Sakramentu nie zdają sobie sprawy, że wg norm liturgicznych jedynie postawa stojąca jest przewidziana dla udzielania Komunii Świętej pod obiema postaciami.

Będę wdzięczny za odpowiedź.

dr Wojciech Kosek

ODPOWIEDŹ:

Szanowny Panie Doktorze,

Odwołując się do znanych już przez Pana przepisów liturgicznych oraz innych dokumentów kościelnych, pozwolę sobie na skrócenie odpowiedzi do minimum.

1. Przepis **OWMR 160** w połączeniu z przepisem nr 27 **Instrukcji Episkopatu Polski** z dn. 11 III 1987 jest dla nas wiążący, tzn. że na terytorium Polski Komunii pod obiema postaciami powinno się udzielać wiernym stojącym przed szafarzem. O możliwej drodze modyfikacji tego przepisu EP (dość starego, przynajmy) piszę w punkcie 3.

2. Do wszystkich poruszonych już argumentów dodajmy, że główną i najpełniejszą formą spożywania Krwi Pańskiej jest picie jej prosto z kielicha, co jest zgodne z nakazem samego Chrystusa „Bierzcie i pijcie”. Por. OWMR 245. Stąd samo podawanie Komunii św. pod obiema postaciami poprzez zanurzenie Hostii w kielichu jest z liturgicznego punktu widzenia formą „dodatkową”, drugą. Sądzę, że intencja przepisu Episkopatu, który uczy wiernych postawy stojącej przy spożywaniu Komunii pod

obiema postaciami, jest o tyle mądra, że niejako rezerwuje tę postawę na sytuację, ku której Kościół poprzez reformę liturgiczną zmierza: aby znak Komunii był pełny poprzez spożywanie Krwi Pańskiej prosto z kielicha.

Dla przykładu w diecezjach katolickich w Wielkiej Brytanii zwyczaj spożywania Krwi Pańskiej z kielicha przez wiernych podchodzących procesjonalnie przyjął się znakomicie i podczas codziennych mszy parafialnych wierni uczestniczą w takiej Komunii (nie unikając niestety innych nadużyć przy tej okazji, ale nie miejsce tutaj rozstrzygać wszystkie sprawy naraz). Myślę, że takie ułożenie sprawy, jakie jest w polskim prawodawstwie w tej kwestii, jest słuszne. Niemniej, pozostaje wątpliwość co do zasadności tego kategorycznego nakazu w przypadku Komunii przez zanurzenie (której nota bene udziela się często klęczącym nowożeńcom). W takim wypadku widzę jeszcze możliwość „usprawiedliwienia” istniejącego już w wielu miejscach zwyczaju na podstawie innego dokumentu, o czym poniżej.

3. Wskazania po ogłoszeniu nowego wydania *Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego z dnia 9 marca 2005* w Nr 39 oznajmiają: *Zgodnie z OWMR 387 biskup diecezjalny powinien określić przepisy dotyczące udzielania Komunii świętej pod obiema postaciami na terenie jego diecezji.* To oznacza możliwość działania także z ramienia biskupa diecezjalnego, który domniemaną lukę przepisową może wypełnić i zezwolić, aby wierni mogli klęczeć podczas przyjmowania Hostii zanurzonej uprzednio w kielichu.

To jest także częściową odpowiedzią na Pańskie pytanie, czy Konferencja Episkopatu mogłaby wystosować list w tej sprawie do wiernych. Wydaje się, że Konferencja Episkopatu Polski już zajęła w tej sprawie stanowisko: **podstawową formą jest udzielanie Komunii pod obiema postaciami na stojąco, dodatkowe kwestie może modyfikować biskup diecezjalny.**

Ks. dr Dominik Ostrowski,
Konsultant Komisji ds. Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów

2. Czy można wystawić Najświętszy Sakrament dla jednej osoby?

ODPOWIEDŹ:

- zasadniczo można wystawić Najśw. Sakrament nawet dla 1 osoby
- jeśli adoracja jest zapowiedziana i przyszła tylko 1 osoba, można wystawić Najśw. Sakrament, pod warunkiem, że nie zostanie on opuszczony
- jeśli adoracja była zapowiedziana, nie należy odmawiać wystawienia tylko dlatego, że przyszła 1 osoba
- natomiast jeśli 1 a nawet 2 osoby życzą sobie prywatnie wystawienia i adoracji poza życiem wspólnoty, nie powinno się takiej praktyki stosować ze względu na wspólnotowy i otwarty charakter liturgii.

UZASADNIENIE

Wystawienie Najśw. Sakramentu według Rytuału Pawła VI może być krótkie lub długie:

- wystawienie trwające dłuższy czas wymaga „odpowiedniego napływu wiernych” i zgody ordynariusza (por. instr. Eucharisticum Mysterium nr 63)

NB. W niektórych wspólnotach zakonnych, zgodnie z zatwierdzonymi Statutami, istnieje godna pochwała tradycja, gdzie przed wystawionym Najśw. Sakramentem stale przebywa jedna lub dwie osoby, co sprawia ciągłość adoracji, ale tu mowa o długim wystawieniu

- wystawienie trwające krótszy czas nie ma określonej liczby uczestników.

NB: nie wolno Najśw. Sakramentu pozostawić bez udziału wiernych, instrukcja *Redemptionis Sacramentum* nr 138 poucza, aby zawsze byli obecni „niektórzy wierni, nawet na zmianę”.

To oznacza, że można Najśw. Sakrament wystawić na krótko dla małej liczby osób.

Jeśli jednak wystawienie ma być tylko i wyłącznie dla jednej osoby, która sobie tego życzy na zasadzie prywatnej prośby, to trzeba pamiętać, że zgodnie z zasadami liturgii, kult Boży jest sprawowany we wspólnocie, nie jest na „prywatne zamówienie”.

Pozdrawiam, szczęść Boże.

Ks. dr Dominik Ostrowski,

3. Sprawa łączenia w czasie Mszy palców przez kapłanów i całowania ręki

PYTANIE:

Jak czytamy w instrukcjach:

”INTER OECUMENICI” - I Instrukcja o należyтым wykonywaniu Konstytucji o Liturgii Świętej

”36. d) dopuszcza się całowanie ręki i przedmiotów podawanych lub odbieranych”

”TRES ADHINC ANNOS” - II Instrukcja o należyтым wykonywaniu Konstytucji o Liturgii Świętej

”12. Po konsekracji celebrans może nie łączyć palców wielkiego i wskazującego.”

„25. Manipularza można nigdy nie używać.”

Są to ostatnie miejsca, gdzie podano wytyczne co do tych czynności, zgodnie zatem z prawem, ponieważ nigdzie później nie podano innych wytycznych a tych wyraźnie nie odwołano, czy można uznać je za wiążące? Wydaje się, że tak.

Zatem prezbiter, który z własnej pobożności praktykuje złączenie palców wielkiego i wskazującego po konsekracji, oraz który stosuje manipularz przy celebracji Mszy świętej, nie czyni niczego, co byłoby sprzeczne z obowiązującym stanem prawnym zawartym w przepisach liturgicznych. Podobnie usługujący, którzy całują rękę prezbitera przy podawaniu/odbieraniu przedmiotów oraz analogicznie te przedmioty (tak jak ma to miejsce w obrzędach sprawowanych w nadzwyczajnej formie rytu rzymskiego) czynią to zgodnie z przepisami, które dopuszczają taką możliwość.

Uprzejmie proszę o odniesienie się do moich spostrzeżeń.

z wyrazami szacunku,

Tomasz Olsztyński

ODPOWIEDŹ:

Odnosnie do pierwszej kwestii, którą Pan porusza, to w Instrukcji o należyтым wykonywaniu Konstytucji o Liturgii Świętej „INTER OECUMENICI” - I

w „36. d) jest wyraźnie napisane, że „opuszcza się” całowanie ręki i przedmiotów podawanych lub odbieranych”, a nie jak Pan niedokładnie przetłumaczył „dopuszcza się”. Oryginalny tekst łaciński brzmi bowiem następująco: “oscula manus et rerum, quae porriguntur aut accipiuntur, omittantur”.

Natomiast jeśli chodzi o drugą kwestię, czyli o łącznie palców wielkiego i wskazującego oraz możliwość używania manipularza, o czym jest mowa w „TRES ADHINC ANNOS”, to z przepisami i rubrykami liturgicznymi jest tak, że zawsze obowiązuje nas najnowszy dokument Stolicy Apostolskiej w tej sprawie, który automatycznie znosi stare normy, bez konieczności wyraźnego zaznaczenia. W tym wypadku dokumentem tym jest „Nowe ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego”, Poznań 2004. Dokument ten wymieniając szaty liturgiczne kapłana we Mszy św. (nr 337) nie mówi nic na temat manipularza. Oznacza to, że nie powinno się go używać. Podobnie wypowiadając się w wielu miejscach (niekiedy z wielką dokładnością) o znakach, gestach, postawach, złożeniu i rozłożeniu rąk, nie wspomina nigdzie o potrzebie łączenia palców po konsekracji.

Zatem prezbiter, który z własnej pobożności praktykuje złączenie palców wielkiego i wskazującego po konsekracji, oraz który stosuje manipularz przy celebracji Mszy świętej, czyni coś, co jest sprzeczne z obowiązującym stanem prawnym zawartym w przepisach liturgicznych. Jest także sprzeczne z generalnymi zasadami zgromadzenia liturgicznego, w którym wszyscy wierni (także celebransi w koncelebrazie) wykonują jednakowe znaki i gesty, które są wyrazem ducha jedności i wspólnoty.

Z wyrazami szacunku

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki,
konsultor Komisji ds. kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski

4. Czy istnieją jakieś prawne uregulowania dotyczące możliwości sprawowania liturgii przy głównym ołtarzu?

W myśl założeń posoborowej liturgii ołtarzem „głównym” jest ten, przy którym prezbiter sprawuje Mszę św. zwrócony twarzą do wiernych. On jest punktem centralnym świątyni, nie zaś ołtarz „dawny” przy nastawie ołtarzowej. Prawne uregulowania kwestii, którą Pan tutaj wnosi, zawiera „Ogólne wprowadzenie do mszału rzymskiego” (nr 303), które mówi wyraźnie, że „Przy tym tylko ołtarzu należy (odtąd) sprawować święte obrzędy”. To oznacza, że życzeniem Kościoła jest, aby wszystkie sakramenty, wszystkie czynności święte były sprawowane przy ołtarzu „głównym”, nie zaś „dawnym”. I tak też jest w naszych świątyniach. W celu pogłębienia zagadnienia, które Pana interesuje, polecam lekturę „Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego”, Poznań 2004. W nim znajdują się podstawowe założenia i normy obowiązujące

jące wszystkich duszpasterzy oraz wiernych świeckich dotyczące sprawowania liturgii eucharystycznej.

Ks. K. Konecki, konsultor Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski

5. Pytanie o to, jaki dokument Episkopatu Polski reguluje pełnienie funkcji ministranta przez dziewczynki

Episkopat Polski zabrał głos w sprawie osób posługujących przy ołtarzu we „Wskazaniach Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego” z 9 marca 2005 roku. Odnośne punkty są następujące:

13. Wykonywanie czytań poprzedzających Ewangelię należy do lektorów. Wspólnota powinna przygotowywać do tej funkcji zarówno mężczyzn, jak i kobiety. Z zasady czytania powinni wykonywać dorośli, także we Mszach z udziałem dzieci. Po odczytaniu pierwszego lub drugiego czytania lektor w czasie wypowiedzania aklamacji: *Oto słowo Boże* nie unosi lekcjonarza i nie ukazuje go wiernym.

- C) Zgodnie z OWMR 91 wierni świeccy, po odpowiednim przygotowaniu, powinni spełniać w liturgii wszystkie funkcje, które są dla nich przeznaczone, a więc czytać słowo Boże z wyjątkiem Ewangelii, śpiewać psalm responsoryjny i werset przed Ewangelią, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej oraz komentarze, posługiwać przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia troszcząc się o mszał, kielich i patenę, kadzidło i krzyż, światło i wodę. Oni także powinni przynosić do ołtarza chleb i wino jako dary ludu Bożego, zbierać składkę, pełnić funkcję kantora lub organisty, ożywiać śpiew zgromadzenia i wykonywać niektóre śpiewy jako schola lub chór. Nadzwyczajni szafarze Komunii świętej mogą zgodnie z prawem pomagać w udzielaniu Komunii świętej i zanosić ją chorym.
 - D) Wszystkie te funkcje mogą spełniać zarówno mężczyźni jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej (ministrantów). Mogą być powierzone dziewczętom (ministrantkom) tylko wtedy, gdy udzielił na to wyraźnej zgody biskup diecezjalny. On zaś, aby taką zgodę wydać, powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu Polski (zob. *Wyjaśnienie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 15 marca 1994 r. przypomniane i potwierdzone przez prefekta tejże Kongregacji 27 lipca 2001 r.*). W Polsce do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej dopuszczani są dziś tylko mężczyźni.
 - E) Należy otaczać szczególną opieką duszpasterską zespoły ministrantów i scholi dziecięcych i młodzieżowych. Są to bowiem środowiska sprzyjające rozwojowi wiary, kształtowania charakterów i dojrzewaniu życiowego powołania, także powołań do kapłaństwa i życia zakonnego.
- To samo zostało przypomniane w „Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej” (por. nr 54 z odpowiednim przypisem).

ks. Stanisław Szczepanec

6. Czy w piątek oktawy Wielkanocy nakazana jest wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych?

Szukam dokumentu Kościoła, w którym byłoby jasno napisane, że Oktawa Wielkanocy znosi post w piątek – mogę to dedukować na podstawie tabeli pierwszeństwa świąt liturgicznych ale tu proboszcz podnosi argument: skoro to jest uroczystość, dlaczego nie ma wyznania wiary – bardzo proszę o pomoc w lokalizacji tego dokumentu orzeczenia czy czegoś, pod czym podpisał się ktoś kompetentny.

1. ODPOWIEDŹ:

- a) definicja uroczystości nie jest prosta, przyznajemy rangę uroczystości całej I grupie Tabeli pierwszeństwa;
- b) zaliczenie dnia do rangi uroczystości nie powoduje automatycznie, że musi być Gloria, Credo i 3 czytania (jest to już sprawa wewnętrznych rozróżnień w grupie uroczystości i oddzielnych rubryk w formularzu);
- c) w piątek Oktawy Wielkanocy nie obowiązuje wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, ponieważ dzień ten należy do grupy dni o randze uroczystości.

2. WYJAŚNIENIE

Sprawa wstrzemięźliwości od mięsa w piątek oktawy Wielkanocy jest sprawą pomiędzy Prawem Kanonicznym a przepisami liturgicznymi. Kodeks zwalnia ze wstrzemięźliwości w dni „zaliczone do uroczystości” (tekst łaciński), a liturgia do grupy uroczystości zalicza m.in. także dni Oktawy Wielkanocy (tabela pierwszeństwa).

2a. PRAWO KANONICZNE

Kan. 1251. Wstrzemięźliwość od spożywania mięsa lub innych pokarmów, zgodnie z zarządzeniem Konferencji Episkopatu, należy zachowywać we wszystkie piątki całego roku, chyba że w danym dniu przypada jakaś uroczystość. Natomiast wstrzemięźliwość i post obowiązują w środę popielcową oraz w piątek Męki i Śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa.

Can. 1251. Abstinentia a carnis comestione vel ab alio cibo iuxta conferentiae Episcoporum praescripta, servetur singulis anni sextis feriis, nisi cum aliquo die inter sollemnitates recensito occurrant; abstinentia vero et ieiunium, feria quarta Cinerum et feria sexta in Passione et Morte Domini Nostri Iesu Christi.

Łaciński Kodeks mówi trochę bardziej opisowo niż polski, że wstrzemięźliwość należy zachować we wszystkie piątki, „chyba że wypadną one w jakiś dzień zaliczony do uroczystości”. Jest to dla nas dobra wskazówka, że nie chodzi o to, iż wypada dzień, który w formularzu ma zapisane „uroczystość”, jak. np. 19 marca.

2b. LITURGIA

Nie ma definicji uroczystości ani spisu uroczystości poza tabelą pierwszeństwa. Rangę uroczystości mają dni, które w tabeli pierwszeństwa dni liturgicznych są wymienione w sekcji oznaczonej rzymską jedyneką:

I

1. Paschalne Triduum Męki i Zmartwychwstania Pańskiego.
2. Narodzenie Pańskie, Objawienie, Wniebowstąpienie i Zesłanie Ducha Świętego. Niedziele Adwentu, Wielkiego Postu, Okresu Wielkanocnego, Środa Popielcowa. Dni Wielkiego Tygodnia od poniedziałku do czwartku włącznie. Dni w Oktawie Wielkanocy.
3. Uroczystości Pańskie, Najświętszej Maryi Panny oraz świętych umieszczone w kalendarzu ogólnym. Wspomnienie wszystkich wiernych zmarłych.
4. Uroczystości własne, a mianowicie:
 - Uroczystość głównego patrona miejscowości lub miasta.
 - Uroczystość poświęcenia kościoła własnego i rocznica poświęcenia.
 - Uroczystość tytułu kościoła własnego.
 - Uroczystość tytułu lub założyciela, albo głównego patrona zakonu lub zgromadzenia.

Warto zauważyć, że nie wszystkie te dni mają „Credo”, nie wszystkie mają „Gloria”, nie wszystkie mają trzy czytania. Nie zmienia to faktu, że są uznane jako dni inter sollemnitates recensitae (zaliczone pomiędzy uroczystości). A więc o tej klasie dni mówi KPK 1251. Może bowiem być to inny dzień, który jest ZALICZANY POMIĘDZY UROCZYSTOŚCI, ale może nie mieć w podtytule słowa „uroczystość”: np. 2 listopada ma rangę uroczystości (jest w pierwszej grupie tabeli pierwszeństwa), ale nie pisze się „uroczystość”. Podobnie nie pisze się słowa „Uroczystość” w dni Wielkiego Tygodnia, a należą one do I grupy tabeli, czyli mają rangę uroczystości, tzn. nie można ich pominąć w doborze formularzy.

Czy dni oktawy Wielkanocy są uroczystościami?

Nie mają one w formularzu dopisane „uroczystość”, nie mają „Credo” itd., ale są zaliczone pomiędzy uroczystości (tzn. należą do grupy z rzymską jedynką).

Ks. dr Dominik Ostrowski,
Konsultant Komisji ds. Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów

7. Litania przed Sanctissimum, a Okres Wielkanocy

PYTANIE:

Laudetur Iesus Christus!

Chciałbym prosić o wyjaśnienie pewnej kwestii. Otóż, przepisy liturgiczne mówią, że w Okresie Wielkanocnym, w czasie odmawiania litanii należy przyjąć postawę stojącą (mówi o tym choćby Missale Romanum, opisując obrzęd poświęcenia wody chrzcielnej podczas Mszy św. Wigilii Paschalnej w Wielką Noc Zmartwychwstania).

Jak ów przepis ma się do tzw. „nabożeństw majowych”, odprawianych w tymże Okresie, przed wystawionym Najświętszym Sakramentem? Odśpiewując (lub odmawiając) Litanie Loretańską należy klęczeć, czy stać?

Z góry dziękuję za odpowiedź. Jeśli to możliwe, proszę o podanie adresów bibliograficznych do materiałów traktujących o tym zagadnieniu.

Z wyrazami szacunku,
Mariusz Stanisław

ODPOWIEDŹ:

W pytaniu pojawiła się kwestia, czy wstawiać na Litanie loretańską w Okresie Wielkanocy. Otóż mamy tu do rozróżnienia 2 kwestie, które kolejno przedstawię.

1. Litania

Litania z zasady jest modlitwą błagalną i przebłagalną, a postawą błagalną także w starożytności było klęczenie. Chociaż chrześcijanie pierwszych wieków modlili się zawsze na stojąco, wyjątek stanowiły modlitwy i dni liturgiczne o charakterze pokutnym, wtedy modlono się klęcząc. Tymczasem w roku 325 Ojcowie Soboru w Nicei wydali zakaz przyjmowania postawy klęczącej w Okresie Wielkanocnym i we wszystkie Niedziele roku:

„Ponieważ znajdują się tacy, co w dniu Pańskim (tj. w Niedziele) i w dniach Pięćdziesiątnicy (tj. w Okresie Wielkanocnym) zginają kolana, święty Sobór postanawia celem zaprowadzenia powszechnej jednolitości, że modły należy stojąco do Boga zanosić” (kanon 20, zob. A. Bober, Antologia, s. 105). [por. strona: <http://www.ordo.pallotyni.pl/index.php/zrozumie-liturgi/postawy-liturgiczne/9-postawa-stojaca>]

Ponieważ Litania do W. Świętych sięga starożytności, dlatego zasada Soboru Nicejskiego była do niej jak najściślej stosowana podczas np. liturgii chrzcielnej w Wielką Noc. W innych okresach Litanie tę (i inne) tradycyjnie odmawiano klęcząc. Podobna zasada w zasadzie powinna obowiązywać w przypadku Litani do NMP, zgodnie z tradycją. I nie ma przeszkód, aby tę zasadę wcielać, gdy odprawia się tę modlitwę poza obrzędami z wystawieniem N. Sakramentu, np. w kapliczce bez N. Sakramentu. Inaczej ma się sprawa w sytuacji z wystawieniem.

2. Wystawienie N. Sakramentu: klęząc

Trzeba pamiętać, że obrzęd wystawienia Najśw. Sakramentu jest dużo młodszy niż Litania do W. Świętych, sięga zaledwie XII wieku po Chr. Przepisy zaś dotyczące kultu N. Sakramentu zawsze podkreślały konieczność przyjmowania postawy klęczącej. Do dzisiaj nic w tej kwestii nie przestało być aktualne. Dlatego nawet jeśli odmawia się Litanie do NMP, to przed N. Sakramentem zawsze postawa klęcząca ma preferencję, także w Okresie Wielkanocnym.

Co do postaw w czasie nabożeństw z wystawionym Najśw. Sakramentem należy konsultować właściwą księgę liturgiczną, czyli Obrzęd „Komunia św. i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą św.”

Obrzęd ten nie jest zbyt szczegółowy co do postaw wiernych, ale można na podstawie niektórych elementów wywnioskować, jaką postawę powinni przyjmować.

- Przechodzenie przed N. Sakramentem

W tej kwestii Obrzęd zwraca uwagę w punkcie 60, aby przyklękać na jedno kolano przed Najświętszym Sakramentem, który znajduje się w tabernakulum lub jest wystawiony do publicznej adoracji. W praktyce wiemy, że wygląda to inaczej, ponieważ wiele osób klęka na oba kolana, kiedy przechodzi przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Uklęknięcie na oba kolana ma podkreślić cześć wobec Sanctissimum, które jest wystawione do publicznej adoracji i możliwe jest oglądanie Ciała Pańskiego. Trzeba przyznać, że w tej kwestii mogłaby być przydatna klauzula pozwalająca na przyklęknięcie na 2 kolana w Polsce.

- Trwanie przed N. Sakramentem

Natomiast co do samej modlitwy adoracyjnej, obrzęd nie wypowiada się na temat postawy, ale niekwestionowana tradycja oczywiście zaleca klęczenie przed N. Sakramentem. Jeśli potrzebujemy pisemnego potwierdzenia, możemy posłużyć się rubryką, która wprawdzie dotyczy kapłana, ale w sposób logiczny rozciąga się na wiernych:

Pod koniec adoracji kapłan lub diakon przychodzi do ołtarza i po przyklęknięciu klęka na oba kolana (nr 73).

To oznacza, że kapłan / diakon dołącza do wiernych, którzy już klęczą.

Ks. dr Dominik Ostrowski,
Konsultant Komisji ds. Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów

8. Pytania o okadzenia

PYTANIE 1.

W 261. numerze Wprowadzenia do Liturgii Godzin czytamy: *W Jutrzni i Nieszporach podczas śpiewu pieśni z Ewangelii można okadzać ołtarz, a następnie kapłana i wiernych.*

Czy podczas wykonywania tego okadzenia można okadzać także krzyż ołtarzowy?

ODPOWIEDŹ:

Tak.

Dokładniejszy opis sposobu okadzania podczas śpiewu pieśni z Ewangelii na Jutrzni i Nieszporach podany jest w *Ceremoniale liturgicznej posługi biskupów*. W edycji polskiej, jaka ukaże się niebawem, są to numery 203-204, i brzmią one tak:

CB 203. „Podczas antyfony do pieśni z Ewangelii biskup nakłada kadzidło do kadzielnicy i je błogosławi. Kiedy chór rozpoczyna pieśń *Wielbi dusza moja Pana*, wszyscy wstają. Biskup zdejmuje mitrę i wykonuje znak krzyża od czoła do piersi, po czym podchodzi do ołtarza i razem z posługującymi składa należny ukłon, opuszczając jego ucałowanie.”

CB 204. „W czasie śpiewu pieśni z Ewangelii odbywa się, jak zwykle, okadzenie

krzyża, ołtarza, biskupa i innych osób, jak to zostało powiedziane w odniesieniu do Mszy Świętej wyżej, w numerach 89, 93, 96 i 121.”

PYTANIE 2.

W 277. numerze OWMR czytamy: **[...]Przed okadzeniem i po jego wykonaniu oddaje się głęboki ukłon w stronę okadzanej osoby lub rzeczy, z wyjątkiem ołtarza i darów złożonych na ofiarę w Mszy świętej[...]**

Czy podczas okadzania ołtarza w Jutrzni i Nieszporach należy pominąć ukłon w jego stronę podobnie jak we Mszy św.?

ODPOWIEDŹ:

Nie.

Czynność ta została opisana w cytowanym wyżej *Ceremoniale* (nr 203). Różnica w postępowaniu wynika z faktu, że podczas przygotowania darów celebrans już jest przy ołtarzu, a w czasie Jutrzni i Nieszporów dopiero teraz do niego podchodzi z miejsca przewodniczenia.

Z serdecznymi pozdrowieniami i wyrazami szacunku

Ks. dr Mateusz Matuszewski

9. Formularz Mszy św. wieczornej w przeddzień uroczystości

PYTANIE:

Pewien ksiądz napisał: Chciałem zwrócić się o pomoc w pewnym liturgicznym problemie. Od jakiegoś czasu w mojej archidiecezji w kalendarzu liturgicznym pojawił się, według mnie, dziwny zapis. Otóż wg wskazań dotyczących formularza mszalnego, który należy wybrać w danym dniu, pojawił się obowiązek celebrowania Eucharystii z danej Uroczystości w dzień poprzedzający. W ten sposób Msza wieczorna dnia poprzedzającego Uroczystość jest celebrowana z formularza Uroczystości. Oczywiście jest kilka uroczystości, które mają formularz Wigilii, ale czy taka sama praktyka dotyczy uroczystości, które takiego formularza wigilijnego nie mają (np. Uroczystość Wszystkich Świętych – czy należy odprawić z formularza tej uroczystości mszę wieczorną 31 października)? Pytałem redaktorów kalendarza liturgicznego: dlaczego pojawił się taki zapis. W odpowiedzi usłyszałem, że kiedyś tak nakazał ks. arcybiskup, gdyż uroczystość rozpoczynamy I Nieszporami Liturgii Godzin. W Ogólnych normach roku liturgicznego i kalendarza w pkt 11 czytamy: „*Uroczystości zalicza się do głównych dni, a ich obchód rozpoczyna się w dniu poprzednim od I Nieszporów. Niektóre uroczystości mają specjalny formularz Mszy wigilijnej, którego się używa wieczorem w dniu poprzedzającym uroczystość, jeżeli odprawia się Mszę w godzinach wieczornych*”. Jednak nie ma zapisu odnośnie uroczystości, które wigilijnego formularza nie posiadają.

ODPOWIEDŹ:

Nakaz sprawowania wieczornej Eucharystii w przeddzień uroczystości według formularza samej uroczystości jest słuszny. W przypadku świąt nakazanych obowiązuje podobna zasada jak w niedziele. Ponieważ obchód uroczystości zaczyna się wieczorem i Msza św. wieczorna w przeddzień uroczystości liczy się jak ta w samą uroczystość. *Kodeks prawa kanonicznego* w kanonie 1248 mówi: „Nakazowi uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego”. Nawet kiedy uroczystość nie ma formularza Mszy wigilijnej, bierze się wieczorem w jej przeddzień formularz samej uroczystości. Taka sytuacja jest w uroczystości: Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Wszystkich Świętych, Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i Świętej Bożej Rodzicielki Maryi. Analogicznie także w inne uroczystości: Św. Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Wspomniany zapis w p. 11 *Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza* stwierdza, że „Niektóre uroczystości mają specjalny formularz Mszy wigilijnej, którego się używa wieczorem w dniu poprzedzającym uroczystość, jeżeli odprawia się Mszę w godzinach wieczornych“, to nie oznacza, że tylko w przypadku formularza Mszy wigilijnej bierze ten formularz w przeddzień uroczystości. Szereg uroczystości nie ma specjalnego formularza Mszy wigilijnej, wtedy bierze się wieczorem formularz samej uroczystości.

Bp Stefan Cichy